

J E L E N K O R.

38. szám

Pest, szerda május 11.

1836.

Foglalát. Magyarország (a' sanctioi szertartás; kinevezések; Sz. Neit vértanu tetemei Rozsnyón; bihari zsvány-tanya; magyar tud. társaság, és különfele.) Anglia (Stewart, Hardy, Lyndhurst, Morpeth's Melbourne indítványai; baleset a' Liverpool-manchesteri vasuton; Evans gen; Jamajkából hírek.) Franciaország (algieri tudósítások 's Clauzel m. megérkezése; Sieyes és Moulin; Didot Firmin meghalt.) Portugália (Szász-Coburg-Koháry Ferd. hg. összekelése d. Mariával.) Spanyolország (cortesí vitások; párviadal Mendizabal és Isturiz közt; National vadjai; hadi hírek; angol segédhatár 's a' t.) Németország; Belgium. Pénzkelet. Gabonaár. Dunavízállás.

M A G Y A R O R S Z Á G.

Pozsonybul az Ephem. Pos. körülményesben így adják elő a' közelebb végbement sanctioi szertartást: Az új törvények szentesítése, mint már említve volt, május 2-án délutáni 6 órakor történt meg. Az új koronaör t. i. elmondván az országházban üdvözlétét, az országos KK. és RR. legfényeseb nemzeti öltözetben a' nagy piaczon keresztül tömérdek nép kíséretében a' primási lakba mentek, hol legelőbb is a' fols. császárnét és királynét magyar nemzeti köntösben meglátván, hangos igen örvendetes éljennel üdvözlék. Később a' császár és király ő apostoli folsége, ki előtt kettős kereszt és kivont kard vitetett, hasonló örömkialtások közt jelenvén meg 's a' menyezettél fődött királyszekekben helyet foglalván, fogadá az új koronaör beszédét, melly után ez az udv. kancellár által előmondott hitet letvé. Ezután következett a' kancellár velős magyar beszéde, mellynek végével ő folsége az ujdun alkotott törvényzikkelyeket lepöcséltelve 's királyi szentesítésével megerősítve diák beszéd mellett átadátá az Ország Nádorának, ki azokat viszont diák válasz-beszéddel, mellyben a' magyaroknak szeretett fejedelmök iránti örökös hála-érzelmeit fejezé ki, fogadá. A' folség ezután ugyanazon fényes kísérettel, mellyel a' terembe jöve, a' gyülekezetet elhagyá. A' KK. és RR. a' vett törvényzikkelyekkel az országházba menvén, itt a' törvények magyarjának fölolvása esti 10 óraig tartott. Következtek ezek után a' bucsu-beszédek, a' főtábla nevében ugyan Pyrker László patriarcha-érsek, a' RR. nevében pedig a' kir. személynök köszönte meg Nádor ő fonségének ezen 41 hónapig tartott hosszas országgyűlésnek vezérletét, 's az alatti fogyhatalan munkásságát 's fáradozását a' haza boldogsága körül. Ezen országgyűlést méltán számíthatni törvényhozásink legdiszesb emlékei közé, jelesek maradnak különösen az állhatatos és példás munkásság miatt a' berekesztő utolsó napok. Pozsony városa, melly még utóbbi napokban annyi életet mutatott, hogy méltán tekinthető vala az ország anyavárosának, az országgyűlési tagok elutaztával most már ismét a' régi csendbe 's az előbbi megszokott háziásgába lépett vissza.

Kinevezések: Ő cs. kir. folsége mártz. 19-éről a' magyar kir. udv. kancelláriához intézett legfensőbb határozata szerint Weisz N. János beszterczei kanonokot és székesegyházi főesperest »Szepeességben fekvő Ságai« címzetes prépostá;

Gaal Miklós génie-kapitányt 's Brünuben várerősítés-igazgatót cs. kamarássá;

Bánságban a' kir. bánya-igazgatásnál megürült fő bánya-igazgatói hivatalra Giller Jánost eddig Körömczön a' zúzómalmok felügyelőjét; — 's a' dognácskai (szinte Bánságban) bányahivatalnál megürült bányamesteri és bányaszéki-helyettesi hivatalra Abt Jánost méltóztatott kinevezni.

Említettük máskor, hogy Scitovszky János rozsnjai megyés püspök ur a' rozsnjai székesegyház számára Rómából a' sz. pápától sz. Neit vértanu tetemeit ajándékban kapta. Ezen ereklyének Rozsnyóra bevitele az idei mártz. 10-ikén történt meg oly pompával, minőt, a' tudósító értelme szerint, Rozsnyó városa még alig látott valaha. A' sz. testet Berzétéről, Rozsnyó egyik szomszéd falujáról kelle behozni a' városba, 's ámbár ezen hely csak alig félórai távolság a' várostul, még is egész öt fertály óraig tartott a' menet az összegyűlt tenger nép ájtatos részvéte 's tolongása miatt. A' tetem ugyanis egy veres posztóval bevont kocsiira volt téve, fátvallyal, koronával és arany palma-ággal, meg más arany és ezüst függelékkel ékesítve. A' kocsi mellett 44 ifju ment égő fáklyákkal. Dob, trombita, sip, harang-'s mozsár-szó kísérté a' menetet. Az úton a' házak mindenütt önként kivilágítva valának. Ben a' városban mintegy 30 polgár ugrott a' kocsihoz, 's kifogván belőle a' lovakat, magok saját kezeikkel vonák a' szekeret be a' püspöki lakásba. 's a' t. -

Biharban a' nyilvános bátorság egy nevezetes zsvány-tanyának földulatása által legközelebb új biztosságot nyert. Kratsony vagy Csúnye Lup nevezetű 's Biharban Henkeres helységbeli születésű lakos és Oón László Aradban fekvő Igerest helységi jobbágy, több rozsz lelkű czimboráikkal elkövetett rablásai 's borzasztó gonosztetteik miatt, névszerint pedig mivel Aradban fekvő Makra helységben egy Palucz nevű lakost 14 ezer frtig rútkinzások közt kirablottak, nem kis bajjal 's fáradsággal történt elfogatásuk után akasztófára ítéltetvén, de kegyelem útján ezen ítélet 10 éves terhes rabságra enyhítettvén, ezen büntetésök kitöltésére az Arad megyei tömlöczben tartattak fogva. 1833 auguszt 17-ikén a' fennevezett két rab minden gondos vigyázat ellenére is az aradi tömlöczből megszökvén, azóta Aradban és Biharban 's különösen a' belényesi és szalontai járásban szüntelen rablásokat ütök 's gonosztetteik által annyira elhíresültek a' vidékben, hogy már nevök pusztá említése is rémulést

okozott az embereknél. Gyakori próba 's a' legezészerűbb rendlések tététek 's ismételtettek elfogatásukra, de mindig hasztalan, mert czimboráik, kiknek száma elég volt, ámbár jobbadán időre mind kézre kerültenek is, a' két fő czinkos azonban mindig talált módot, ha némelly izben sebekkel terhelve is, a' vetett kelepczet kikerülni. Így éltek 's dühöngtek ők az erdőkben 's egyéb rejt-helyeken napról napra borzasztóbb csinyokat üzve, míg végre közelebb a' belényesi járás csendbiztosá Kádár István ur, egy, a' nyilvános béke 's köz bátorság körül magát már gyakran szép érdemekkel kitüntetett 's különben is az előtt sokáig hadi szolgálatot viselt 60 eszt. férfi, nemesen elszánta magát, akármibe kerüljön is, a' híres háborgatókat vagy elfogni vagy tönkre verni. Sok fáradság után szándéka végre a' f. eszt. mártz. 10-ikén szerencsésen sikerült. Ez nap este t. i. előre tett nyomozásai után megtudván a' híres rablók tartózkodási helyét, őt elszánt 's igen jó fegyverzetű legénnyel a' sötét és szeles idő által gyámolítva Henkeres helységnek nagy erdőség felől szélén kiindult egy meredek hegyen fekvő házacska felé, hol bizonyosan tudta hogy a' zsványok akkor összegyűlni fognak. Ezen bátor elszánás szerencsés sikerét leginkább azon kedvező körülménynek tulajdoníthatni, hogy embereink a' házhoz följutást igen ügyesen ejtették meg, mert midőn az ebek ugatása a' ház gazdáját 's illetőleg az orgazdát körültekintésre a' házhoz kihozá, már embereinkjöl valának elhelyezkedve 's különösen az ériatott biztos ur leséből a' szilvásból úgy üte nyakszirtón a' mell-te szemfüleskedve ballagó orgazdát, hogy egyet sem mukkanva azonnal földre terült. Erre körülvetették a' ház. Belül már 8 haramia 's köztük a' mondott 2 híres, vala összegyűlve, 's mint később kisélt, kívülök még ugyanezen helyre 's ugyanez éjszaka még 15 más czinkos társ vala váratos bizonyos nagyobb rablási czél miatt. A' bezárt ajtó 's vastag lepedővel bevont ablakok mellett a' biztos ur katonái előre bocsátott folszólítás után, egyszerre tüzelni kezének be a' házba minden nyíláson, minek az lett következtése, hogy az egyik fő czinkos halva terült földre, más egy pár zsvány társa pedig sebet kapott, a' többi azonban nem akarván hasonló sorsot elvárni, a' még életben volt másik fő gaz vezérlete alatt nyakból szíjon függő zsvány-késekkel, baltákkal, pisztolyokkal kezeikben 's tömérdek más nemű fegyverrel vállakon 's derekaikon a' padlásra szökentek 's a' szalmafüdelet kiútván azon ugráltak ki egyenesen leverni a' biztost 's legényeit. Tettek is néhány lövést a' zavarban, de a' biztos ur 's legényei rettenhellen elszántasága csak hamar ura lett a' csatának. Csúnyét maga a' biztos ur lötte le, a' többit a' legénység verte le egytől egyig 's így lön vége a' harcznak 's ellenállásnak. A' 3 holt 's 6 félholtra verett haramia meredve fekvő testei szekerre rakván a' falu közepére vitettek be, és a' sötét éj oszoltával az illető megyei tisznek adattak át. A' biztos ur ekkor megvizsgálván mind magát mind legényeit, néhány zúzason kívül más sebet szerencsére nem talált. Négy kétesövű fegyvere tört össze a' haramiák testén.

MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG kis gyűlése május 2. — I. A' könyvtár számára beadattak 1) Czech János Győr városi bíró 's rendes tagtól a) Fausti Andrelini epistolae proverbiales; Epist. Pauli Niaux, és Elegantiarum 20 praecepta. Egyben. Impr. Lipczk, 1502. 8. b) Vita philosophorum et poetarum. Argent. 1516. 8. c) Paraphrasis in lib. III. insulit. Justiniani imp. Lovani, 1549. 4edr. d) Wollebius, keresztényen isteni tudom. ford. Comáromi Csipkés György. Ultrajectum, 1653. 12. e) Némethi Mihály, sz. Dávid psalteriuma Kolosv. 1679. 12. f) Pápai Páriz Ferencz: Pax corporis. 2d. kiad. Lőcse, 1692. 8. g) Campegius Vitringa: Lelki élet. Ford. Frankfurt, 1722. 8. h) Győr vmegyének az országos választmányi munkálatok iránt tett észrevételei. Győr, 1832. fol. i) Bethel. imádságos könyv kéziratban. Városhidvég, 1767. 8. és k) J. G. Ritter: Chronik der Stadt Oedenburg vom J. 1703 bis 1746. Kézirat. 2) Sárvári Jakabtól Szoboszlai Pap István és Kalos Mozes beszédek Ercesey Dániel prof. és l. t. felett. Debrecz. 1836. 8. 4) Fűzi Ferencztől annak beszéde I. Ferencz felett. Kolozsvár, 1836. 8. II. A' pénzügyjtemény számára Gombos Imre cs. kamarás, k. m. kamarai tanácsos és tisz. tag hét darab, részint nagyobb nemű ezüst pénzzel kedveskedett. III. Egy nyomtatás végett beküldött műtani kéziratról különbözvén a' vizsgálatra megbízott két tag véleményei, az, 3-iknak adatott ki megbirálásul. IV. Egy, a' Tudománytár számára beküldött philosophiai értekezés, a' megbízott bíráló hóvebb előadásánál fogva, félre tététt. V. Az illető megbízott tagok' hivatalos előadására d. Pólya József l. tag' értekezése: „Természet-történeti műszótan 's létszertudomány“, és Csacsó Imre prof. értekezése „a' természeti jogról“ a' Tudománytárba fölvetelni rendeltettek.

A' nagymélt. m. kir. udv. Kamara Rác Ferencz Egerben volt mázsamesteri ellenőrt a' debreczeni sóhivatal ellenőrévé; — Preiszesberger József vissói alerdőszt pedig Mármarosban szenessi osztályerdőszzé rendelte. — Mattyasovszky József Revuczán volt k. kam. erdész meghalálozott. (k. kam. tud.)

KÜLÖNFÉLE. Leibitz m. városban, a' szepeesi 16 város egyi-

hitelt adhatni, mert hasonló adatok gyanusak szoktak lenni, mivel azok ár-magásításra számítják. Sligo lord kormányzóról azt mondták, hogy mind inkább hanyatlak népszerűsége. Bizonyos Martin ültetvényes bevádoltatott, hogy valamely rabszolga nő ellen kegyetlenséget követett el, 's a' természetök eskütszéke által is vétkesnek találtatott. A' jamaikai lapok ezt bizonyoságul veszik arra, hogy az ültetvény-birtokok szilárd eltökéléssel akarják a' rabszolgák ellen gyakorlott kegyetlenségeket megszüntetni. —

FRANCZIAORSZÁG.

A' Moniteur tudósításokat közöl Afrikából, melyekből kitészik, hogy Rapatel tábornok a' medeahi hadküldésre 5000 főnyi gyalogságot, 's 1200 főnyilovasságot alkalmazott, e fölött 2 álgú-telepet, 's 5 csapatot a' génie-testből. Rapatel márt. 30án indult meg, 's ápril 1én Teneah magosaira ért, melyeket 2000 kabyl védelmeze, ott győzedelmeskedett, 's az ellenséges törzsökök ismétlett nyakas megtámadásait többször visszaverte. — Ez által megkímélte a' munkálkodást az Atlas hegyen, melynek végrehajtása a' hadküldés főcélja volt. A' génie-test ápril 5én végzé ezen súlyos munkát, 's az ut legfelsőbb pontjára álgút vontak föl, mely onnan az Atlas-hegy legfelsőbb csúcsáról öröm 's üdvözölő lövést tett. Ápril 9én valamennyi hadküldésbeli sereg tanyájára tért vissza. Visszatérés közben az elbátortalanított ellenséges törzsökök, noha egyes csatázók itt ott nyugtalankodtak, nem merték a' sereget megtámadni. Név szerint azt mondják, a' Mouzagak annyit szenvedtek, hogy örökre elcsön-desültek. A' francziák által Medeahba iktatott bey maga is részt vett az ellenség ellen viselt harcban. —

Ápril 23án délután csakugyan megérkezett Clausel marsal Marseillebe, hova Fulton gőzcsónakon utazott. Desmichels és Peregauz tábornokok, úgyszinté Delarue a' hadminister segéde kíséretében voltak. Azon vendéglakban, hol megszállott, elfogadta a' hatóságok szerencse-kívánatit. Végre az algieri gyarmatítás biztosságát vezették be, 's annak szónoka nagy indulattal mondá el beszédét, melyben Clausel „Algier 2ik hódítójának“ nevezé. „Marsal, úgy monda, Ön nem elégült meg azzal, hogy fegyverével, mint Scipio, megsemmisítse az ellenség reményeit; Ön átkelt a' tengeren, hogy ahhoz hasonló a' tanácsban is védelmezze azon elveket, melyek diadalját tettei által biztosítá.“ Válaszában a' marsal dicsérte azon előhaladást, melyet a' földművelés tesz, a' katonai szállítványok daczára is. Az algieri kereskedés összes becsét 20 millióra tette. Válaszát azon fölszóllítással rekeszté: „bizzék a' biztosság a' király bölcsességében, a' kormány szándékaiban 's a' kamara többsége helyes megítélésében.“ Clausel ápril 28án már Párisba érkezett. — A' Journal du Commerce szerint ápril 29ről a' francia kormány Leon püspöknek, kit, mint említettük, Bordeaux körül elfogtak, megengedé, hogy Marseillen keresztül Olaszországba menjen, egyéb lapok szerint ellenben ápril 30ról Leon püspök parancsot vett hogy Strassburgba takarodjék. —

Egy levelező Párisból ápril 21ről így ír a' francia követ-ház politikai állapotjáról: „A' követház vitatásai a' vám-törvényjavaslatról megmutatták ismét, mikép enyészik el azonnal valamennyi politikai párt, mihelyt az ország anyagi jólléte forog kérdésben. E' tekintetben a' követek különböző irányait másképp kell nevezni, mint eddigi elnevezéseik voltak. Így például a' doctrinaire centrum, tiers parti, oppositio 's a' t. elnevezések hasonló kérdéseknél semmit sem jelentenek többé.

A' párisi elsőbírósi törvényszék előtt nem rég két olyan név jelent meg, melyek brumaire 18ka előtt a' directoriumhoz tartoztak, t. i. Sieyes és Moulin. Mint tudva van, a' directoriumnak egy külön magányos pénztára is volt, melyből minden kilépő director 100 ezer frankot kapott. Brumaire 18ka után az ezen pénztárban fenmaradt mennyiség státuscélokra fordított, 's mind e' mellett Moulin tábornok özvegye azt reménylő, hogy Sieyes abbén követelheti azon 100 ezer frankot, melyet véleménye szerint férje a' directorium felosztakor követelhetett. E' dologban főleg bizonyos állításra támaszkodott Napoleonnak Sz. Honában készített emlékiratából, melyben az mondatik el: mikép beszélte legyen Napoleon, hogy akkori mindkét társának, Ducosnak és Sieyesnek, megengedte, hogy ama' kérdéses pénztárt, melyben akkor 800,000 frank volt, maguk közt osszák fel. Dupin, Sieyes abbé vádlottnak ügyvéde ellenben egy hivatalos irományból megbizonyította, hogy a' három consul közös értelemmel státuscélokra rendelkezett az e' pénztárban találkozó mennyiségről, miért is a' panaszló asszony panaszoszul elutasított, 's a' híres abbé minden követelés alul fölmentetett.

Páris azon város, melyben megtanulhatni, mi mulékony a' képzelt (nem igazi) embernagyság. Bizonyos levelező e' tekintetben így ír Párisból: „Én már több év óta lakom Párisban, és semmi sem emlékeztete arra, hogy él még azon férfiak egyike, ki Napoleonnal Franciaország uralásáért versenye. Tegnapelőtt azonban a' le Droit nevű hirlap egy igen érdekes pörben, sodrá őt ki a' feledékenység országából. Sieyes abbé, ki valaha Franciaország alkotmányát készítette, eleven-holtan él itt, 's anélkül, hogy egy pillantásra méltassa őt a' körötte pezsgő 's tolongó sokaság, 's míg Sieyes egyszerű erkélyén verőfényen melengeti magát, elsielt a' nép háza mellett, 's alig olvassa figyelemmel végig azon cikkelyt, mely őt néhány percze ismét emlékeztetébe hozná vissza.“

Didot Firmin ur, Eure és Loire-megyék képviselője a' követházban, 's birtokosa a' világszerte ismértés Didot-sajtó-intézetnek Párisban, ápril 24én hosszú súlyos betegség után elhunyt. Ő volt a' stereotyp föltalálója. —

PORTUGALIA.

Londoni lapok bőven 's körülményesen leírják Ferdinand hg. ápril 8án Lissabonba lett érkezését, 's 9én ugyanott végrehajtott összekelését d. Maria királynéval, a' mit ápril 10én a' cortesgyűlés elhalasztatása követett. Ugyanis ápril 8án reggeli 10 órakor az álgúk dörgése Manchester gőzhajó partra szálltát jelenté, melyen a' királyné új férje ült. A' főváros egész népe versenyt a' parton tolongott, vagy a' parti épületek ablakira csődült bámulni az újságot; számtalan hajó és sarka tüzé ki egy pillanat alatt zászlóit, 's röpült a' rajta ülő kíváncsiakkal a' gőzös elébe. A' diplomatai személyiség 's udvaritisztek sajkái szinte elindultak, 's a' kir. hajó, aranytól tündöklő pompás mű, melyet 74 evező hajtott, készen állott a' hget partra szállítani. A' nemzeti őrség rögtön összegyülekezett, a' királyné status-hintaja sietett ő hercezségét fölvenni; 's mind e' készüllet kevés percze alatt történt meg. E' közben a' gőzhajó számtalan zászló lobogása, 's üdvözölő lödözések közt egész az arsenálig lebegett, hol az udvari tisztek 's a' diplomatai kar Howard-Walden lord vezérlete alatt, a' hajóra léptek a' hget üdvözleni. Ez alatt a' kir. hajó a' gőzös mellé simult, 's második álgúkösztetés következett a' sánczokrol. Az ötödik vadász-ezred az arsenál-téren álla egész diszben, Palmella, Terceira hgek 's egyéb főnemesek pedig a' parton várakoztanak, hogy a' herceget azon pillantásban fogadják, midőn lábait portugáli szárazföldre teszi. A' hgen portugáli general-diszruha volt, első megjelenie legkedvezőbb benyomást tön, a' nép öröm 's tisztelet minden jeleivel fogadta 's kísérelt egész a' Necessidades kir. palotáig. Azonban ez mindenütt így szokott történni, 's külső jelekből benső érzelmekre nem mindig helyes a' következtetés. A' királyné palotája magas erkélyéről egész néptömegben 's ünnepiségen végig nézhete. E' palotában megvándoroltatván, ismét visszatért a' gőzhajóra, 's ismételt álgúddörgések jelentvén az ünnep végét, a' lissaboni nép új fejedelmével teljesen megelégtülve ment haza. — Apr. 9én már korán reggel megújult a' mozgás és láрма, a' nemzeti őrség hosszú sorokban foglalá el az utcákat, melyeken az ünnepi menet tartatandó vala. A' házak ablaki földszinttől tetőig bámuló sokasággal megtöltve. A' székesegyház, mely az esküvés végbehajtására rendeltetett, ő izletű bársonyleplekkel 's gazdag himzetű arany varrományokkal vala diszesítve; a' főrangú asszonyok, követek, cortes 's főtisztség számára padok, a' különben bémeneti jegyet kapott személyek számára pedig karzatok valának készíttve. 12 órakor hirdetni kezdék az álgúk torkai, hogy a' királyné egész kíséretével megindult; e' jelre a' hg. is elhagyá gőzhajóját 's partra szállván szinte elindult a' székesegyház felé. Ő még korábban oda érkezett mint a' királyné, 's az összegyűlt cortes és főtisztség által az óriási kapu lépcsőinél fogadtatott. Egy óra felé érkezett ugyanoda a' királyné 's kísérete, iszonyu sokaságtól környezve, kit ismét a' főbrangu asszonyok koszoruja fogadott. A' hg. a' bejárás lépcsőin mellé járult, 's most már a' lissaboni patriarcha vezérlete után a' templomba indultak. Ennek közepén, lilomszin selyem mennyezet alatt fogott helyet a' fejedelmi pár, 's meghajtá magát a' különböző rendek 's karzatok felé, melyek érkezését üdvözlelk. Elölépven, az érsektől oltár előtt áldást nyertek; azután a' királyné ismét trónjára vezetett, a' herceg pedig balja mellé állott; nagymise kezdetekor térdre bocsátkoztak, 's végén házassági frigyüket a' patriarcha megáldá. A' dolog ezen lényege végre hajtván a' menet hasonló rendben hagyá el az egyházat, mint jött vala, 's a' fejedelmi pár jeles angol lovaktól vonatott status-kocsiban, a' hadi sereg udvarlásai 's hangászkarok zengedezési közt tért a' Necessidades fejedelmi lakba vissza. Oda megérkeztek után kevés idővel az erkélyen mutatkoztak, 's az egész, 8000 főből álló nemzeti őrség elleptete színük előtt. Estve a' város fényesen ki vala világítva, valamint a' követház két estvén is. — Ápril 10én délnél 12 órakor a' cortesülést a' királyné egy ideig elhalasztá rendes gyűlésideje kitélte után; a' királyné ez alkalommal trónján ült, férje pedig egy balja melletti alacsonyabb széken. Az elosztató beszéd fölolvasta után a' kir. palotában fenyves udvarlások történtek; igen sok nagy tekintetű ember, 's a' királyné számtalan hive nyujtá be a' hgenek hódolatát. Estve a' hg. a' királyné, 's az özvegy császárné (Braganzai hgné) daljátékba mentek 's már oda érkeztek előtt tömérdek sokaság foglalta el a' helyeket. A' főrendű nőnem kincscsel 's drágakövel vala elborítva, Ferrobo grófné 40,000 font st. értékű diszárúval rakottan tündöklött. A' magas vendégek dörgő tetszés jeleivel fogadtattak; virágfüzerek, repkénykoszorúk ékesíték a' páholyokat, 's illatos bokrétaik röpdestek a' levegőben. Az alkotmányos hymnus énekelletett, 's az egész dalnokkar előlépven egy szoroson ez alkalomra készült ünnepi éneket zenge, mely leirhatlan tapsot 's ujongatást okozott az öröm-részeg népségben. A' királyné el vala bájolvá, folyvást ingerlő mosolygással jutalmazá ez ömledéseket, a' hg. pedig hajtogatta magát 's kezét szívére tevé. A' szép királynét még szebbé tevek ékességei, 's gyémánt fejfüzere; de a' hg. is Adonis-szépségben állott oldalánál. A' császárné (d. Pedro özvegye) öltözetét nem írják le a' levelezők, miből azt következtethetünk, hogy az nem vala szembeszökő, de oly édesden mosolygott, hogy minden szív imádására hajlott, szeméi valának villogó gyémántjai, fogai igaz gyöngyei, ajkai rubinjai. W. Ztg. 11én Ajuda palotában udvarlás volt; a' 15iki Diario do Povo jelenté, hogy a' ministerek mindnyájan benyújtották elbocsátatási kérelmeket, 's új kabinet-alkotás Valencia marquisra van bízva, ki e' miatt már több ízben tanácskozott Palmella hggel. Mindennél fontosabb pedig, hogy azon törvényjavaslat, mi szerint a' királyné férjének a' portugáli sereg fővezérsége nem adatik, a' cortes által még a' hg. elérkezete előtt nagy rögtön jóvá hagyatott.

SPANYOLORSZÁG.

A' választási javaslat felett való vitakozás april 18án a' procerházban megkezdetvén, több szónok megtámadá a' ministerség politikáját, különösen a' barcelonai és Arragonia nem egy helyén történt véres rendtelenségek, 's a' rendezések iránt mutatott igenis nagy kimelés miatt. A' biztosság javaslatában két cikk foglaltatik, melly a' királyné által tartott thronbeszédnek meg nem felel; egyik, mellyben Cabrera anyja' megöletése egész Spanyolországot sőt Európát borzadással töltő vad kegyetlenségnek nevezetik, 's másik, hol a' kormány azon nyilatkoztának, hogy minden rendszabályt eszközletbe veend a' béke 's közrend-fentartásra, a' saragossai vérengző történet tétetik ellenébe. E' két hely mélyen sérté a' ministerséget, 's Mendizabal, annak képviselője, nem hallgathatá el szó nélkül azokat. — Ismétlem „ugymond“ hogy a' ministerség, azon kínos helyzete mellett is, mellyben szigorogni kénytelen, soha a' zendülés és rendtelenség szellemével szövetséget nem kötött. A' kormány hiv. irományok által bizonyítandja be a' háznak, hogy a' saragossai történetek iránt törvényes vizsgálatot rendelt, 's azokra szoros büntetést rovand, kika' törvényeket tiszteletben tartani nem tudták. Azért kérem a' házat, nyilatkozzék: el akarja-e fogadni e' két vádoló cikket, vagy nem? — April 19én elvégzetett a' fölrési javaslatnak, mint egésznek, vitatása; részt vettek ebben Miraflores hg, Rivas hg, d' Anglona hg, a' mexicói érsek, 's a' cordovai és almeriai püspökök. E' három főpap a' ministerség rendszabályi közt főleg a' klastromok eltörlesztését támadá meg, 's Anglona hg. épen annyira is ment állításában, hogy mondása szerint ezen rendszabály d. Carlos ügyét mozdítá elő. A' külső avatkozás szükségének érzete a' procerházban még erősbnek látszik lenni, mint a' procuradoroknál. Anglona és Miraflores herczegek elmulhatatlannak állíták azt, 's nem várnak tőle semmiféle veszélyt. Mendizabal is felszólíttatván, kinyilatkoztatá, hogy ő a' négyes szövetséget aláírt hatalmak segédhatását szívesen elfogadja, sőt az iránt lépéseket is tett. — Mennél nagyobb a' procerháznál az utalat Cabrera anyja megöletése tárgyában: annál pontosabb és gondosabb a' ministerség is ön védelmében e' vádpontra nézve; így Almodovar gr. a' 19iki ülésben azt adá a' ház tudtára, hogy a' kormány ez ügyben újabb kimerítő hiv. irományokat vár, mellyekből kiviláglik, hogy Cabrera anyja pör után végeztetett ki 's még ügyvédi ótalma sem híjányzott. — A' ház, két napi vita után a' biztosság-ajánlta fölrást, ugy a' mint van, elfogadta, nem vevén tekintetbe a' minister által, a' 6 és 10ik cikkekre kívánt, változtatásokat. — Hihető, hogy az egyes cikkek vitatása még nagyobb kellemetlenséget 's több szemrehányást okozand a' ministereknek majd, mint a' 19kén bevégezett általános vita.

A' procuradorházban april 19én nevezetes tárgy jöve tanácskozás alá, t. i. a' kérelmi jog. Látván a' ministerség, hogy a' ház többsége a' mondott tárgyat vitatás alá ohajítja venni, nem állott ellen. A' háznak ezen lépése világos bizonyosság, hogy a' ház, ha csak akarná, más kérdésekben is győzhetne a' ministerség felett.

Madridból april 23áról legújabbán azt írják, hogy a' procuradorház több tagjai az elnök asztalára egy javaslatot tettek le, mellynek célja az: eszközölni ki, hogy a' ministerség az 1837iki budgetet előterjesztesse, mielőtt az 1836ikról számot adott. — Ez ajánlat, mellyet Caballero, a' legtulzobb baloldal kolomposa élénken pártolt, las Navas gróf pedig, ki természetesenek talála, hogy az 1836iki számadás vizsgáltsék meg, mielőtt az 1837iki jöve szavazat alá, erősen ellenzett, nagy szóöbbséggel által is ment. —

April 16án Mendizabal és Isturiz uu. közt párviadal volt; az elsőnek, pártsegéde (secundansa) Seoane, a' másodiké las Navas gr. Oka a' múlt ülésekben történet-meghasonlás és keserű szemrehányások. A' secundansok okos közbejárutokra a' vivók, miután egymásra löttek, de nem találtak, haza térének ugyan, mindazáltal egymással ki nem békültek.

A' National (Mendizabálnak 's politikájának folyvást keserű ellensége) legújabbán egy cikket közöl a' spanyol dolgok állásáról, mellyben kifejteti az okokat, mikért a' spanyolországi hírek többnyire olly bizonytalanok, heréltek, hamisítottak, 's egymás közt ellenkezők. A' madridi levelek szerinte egy gonosz fekete törvényszék (cabinet noir) censurájának vannak alávetve, melly a' levelezők hirasait elfogja 's csak azokat ereszti külföldre, mellyek Mendizabal magasztalását foglalják magokban. És így történt, hogy igen sok dolgot, ugy a' mint áll, nem tudhatánk meg; ilyenek p. o. hogy a' civil-lista december óta nem fizettetik; a' királyné több sürgetésre sem juthata pénzhez, 's midőn illy szükségében egy madridi háztól 2 millió reált kölcsön vett 's a' közte és a' ministrelők közt e' tárgyban volt levelezést az Espanolban közre akarta bocsátani, ezt a' censura eltiltotta; mire a' királyné haragra gyúlván, Mendizabal csak az által tudá megengesztelni őt, hogy a' Pradóban lábához borult 's bő könyözönt kezdé szokása szerint hullatni. Mendizabal eddig csak azon célra tudott pénzt teremteni, hogy néhány száz darab kőborlót fizessen, kik neki testőrseregül szolgálnak 's nyilvános helyeken a' közvélemény kürtjeinek látszanak; ezek töltik meg a' karzatot mind a' két házban, midőn a' minister megjelen, megtapsolják annak minden szavát, lepisszegik ellenzőit. Öst. Beob. Mendizabal, ministeriuma kiegészítésében, legújabbán Seoane urra veté szemeit, ki párviadalában is secundansa volt, de ez nem akar ministerségbe lépni Gonzalez ur nélkül, ez ismét csak két föltétel

alatt venne abban részt, ha t. i. Mendizabal francia avatkozáshoz folyamodik és pénzt kerít új adó 's nép-teher nélkül. Ezekon kívül Sanchot a' külügyi, Ferrert a' tengeri osztályba ajánlá, de a' királyné nem egyezett meg e' választásban.

A' bayonnei Phare szeriat Minano-Major vidékén négy carlosita gyalog zászlóalj 's három lovag-osztály közt, mellyeket Villareal vezetett, és O'Donnel ezredes vezérlete alatt egy christino sereg közt csata keletkezett; a' fő vezér, ki ennek híret hallván carlositáit segélleni sietett, már későn érkezett. A' carlositák mintegy 200 holtat és sebest vesztének, 's e fölött 14 foglyot, a' christinók közül 40 ember esett el és sérült meg. Az ellenség lucoi táborhelyére nyomtatott vissza. — A' párisi börzén april 25én hire keringe, hogy S. Sebastiant följuyították 's elfoglalták; a' Journ. de Paris april 27éről csak annyit jelent, hogy Evans april 21én érkezett oda katonáival. — Cordova, Bilbaót a' carlositák megtámadásától féltvén, 19én nem csekély erővel e' város felé közeledett. — Valenciából írják, hogy Palarea és Cabrera csapatja közt ismét heves ütközet volt Burjasot közelében, hol az utóbbi 300 embert vesztett el, a' királyné pedig csak 10 halottat és 40 sebest. — Bilbaoi levelek azon fontos hírt közlik, hogy Lapidge kapitány „Ringdove“ britt hajó parancsnoka, John Hay commodore azon parancsolatját, hogy az álgnyuk közelébe jövv carlositákra nyomban tüzet adjon, híven teljesíté. Egy christino ezredet ugyan is, melly Portugaletéből Bilbao felé jött, hirtelen nagy számu carlositák támadtak meg; de midőn a' Ringdove álgnyuj ellenök megdördültek, futásnak eredtek. E' sikeres segédhatás következtében a' spanyol papirosok becse mingyárt jót szökkent Bilbaoban, 's néhány pénztözsér azonnal sietve utazott el Madridba, hogy e' felszökkenésből nyereséget huzzon. — Lequeitio bevételéről sok újabb 's bővebb adat érkezett, mellyekből az kezd kitetszeni, hogy Eguia gen. (az ostromló) és a' lequeitioi várör, Elpinosa ezredes közt egyetértés volt. — Evans gen. az angol segédcsereg parancsnoka érdekes irományt bocsátott közre a' spanyol háborúrol, mellyből több tanuságos adaton kívül kitetszik, hogy april 8án a' britt segédcsereg fegyverfogható legénysége 6136ra ment, az egész sereg összes száma 8121re; ezek közt azonban 430 invalid (rokkant), kik közül legtöbb mára' beírás előtt szolgálatra tehetlen volt.

NÉMETORSZÁG.

A' porosz kormány új pénztári egytalléros jegyeket ad ki, mellyek sárgás papirosra nyomtatvák, 's magukon viselik értékök kifejezését. Ezen papiros-pénz nemü jegyek hihetőleg azért osztatnak ki, mert a' kormánynak kész vert pénze nincsen. — Berlinből april 26ról írják, hogy nem sokára, legföljebb majus 8án vagy 10én, várják a' porosz király meghívására Orleans és Nemours hgket Berliube, honnan azok némi mulatás után Bécsbe fognak utazni. Egyszersmind azt hiszik, hogy az ifjabb Bourbon ág és valamely nagy német fejedelmi ház közt családi összekötés is forog fen. —

Lipcséből a' mult husvéti vásárról így írnak: a' nagy és kis kereskedés nagy élénkséggel nyitá ott meg ez izben ipari játékszinét. Gazdag bőségben egyesülve mutogatja az itteni vásárpia-cz, a' mit Lipcse, Drezda 's egész Szászország, a' mit Berlin, Bécs, Prága, Nürnberg, Augsburg, Párizs, London, Brüssel, Genua művészei szükség és fényezés számára, a' legnemes és legfinomabb izléssel, a' hasznost és szükségést széppel és kényelmessel párosítva, a' kíváncsiság 's nyereség-vadászat szeméi elé terjesztenek. Még Algierből is érkeztek kötő- 's egyéb erszénykék a' német nők számára.

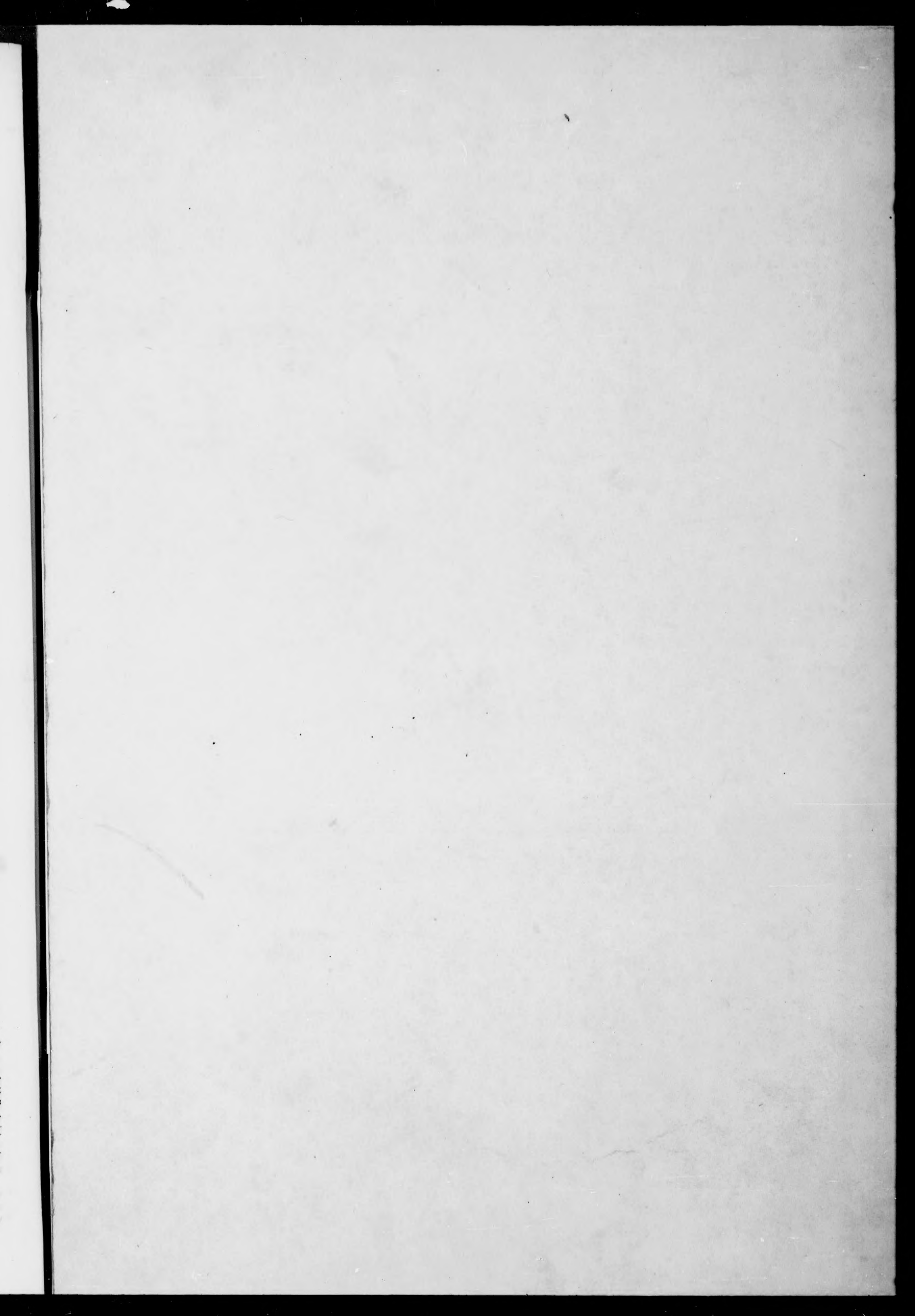
A' lipcei tanács hirasát tett közre, mellyből kitetszik, hogy a' lipcei czéhek a' vásárok alkalmakor a' vidéki 's külföldi gyártók, kézművesek 's kereskedők árulását némely tekintetben meg akarták szorítani, de a' kormány e' kérelmet elmellőzte. — A' speyeri lap ezt írja: „Miután Wirth dr. a' két éves jobbító börtöni büntetést kiállotta, mellyre őt az itteni törvényszék ítélte, april 18án reggeli 1 órakor Kaiserslauternből elvitetett, hogy azon hathéti várbüntetést állja ki Oberhaus várban Passau mellett, mellyre régebben a' müncheni kerületi és városi királyi törvényszék, bizonyos cikkelyek miatt a' „Deutsche Tribüneben“ míg az Münchenben megjelent, ítélte vala. —

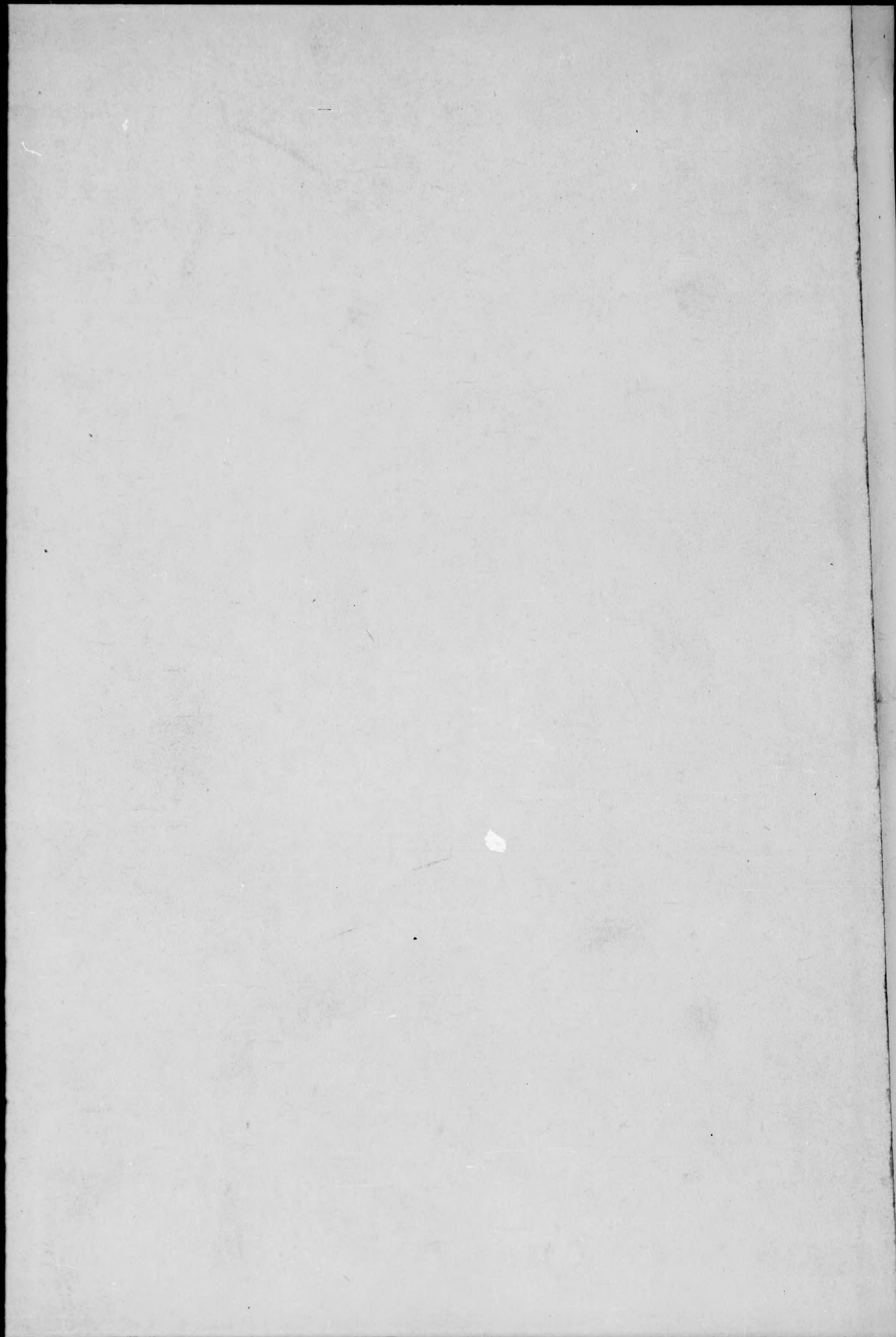
A' németalföldi generalstatusok 2dik kamrája april 16án a' pénz-hamisítást tárgyzó törvényjavaslatot 32 szóval 17 ellen elfogadta. — Hannoverában rendelés jelent meg, mellynél fogva, hogy a' szeszcs italokkal mértékletlen élés annál inkább csökkentessék, a' pálinka-áruló csapszékkek száma fog lassanként megkevesbitetni, ugyszinte a' vendéglői 's bormérési szabadság is annyiban korlátoztatott, hogy egyenes rendőrségi engedelem nélkül sem egyiket, sem másikat üzni ezentul nem szabad, 's minden illyes engedelem csak pusztán személyes, 's az is mindig visszahuzható. —

B E L G I U M.

Brüsselből írják, hogy a' Liberal (hírlap) hivatalos szobájának kirablása miatt haditörvényszék elibe állított tettes katonák pöre april 14én végeztetett el. Három gvid-altiszt 10 éves, 's egy, 5 éves targoncza-munkára ítéltetett. A' többi 10 vádoló föloldoztatott. Gabona ár: majus 10dikén Pesten Tiszta buza 93 1/3 — 70 2/3 — 66 2/3. Kétszerez 51 1/3 — 46 2/3. Rozs 37 1/3 — 35 1/3 — 33 1/3. Arpa 36 2/3 — 33 1/3. Zab 28 2/3 — 26 2/3 — 24. Kukuricza 37 1/3 — 34 2/3 — 30. Pénzkelet: majus 7iken: 5 pCtes statusköt. 103 9/10; — 4 pCtes: 99 3/4; — 3 pCtes 75 3/4; — 1834iki statusköles. 574 3/8. Bankrészevény: 1370. Dunavizállás: majus 8kán: 7' 6" 6" — 9kén 7' 2" 0" — 10kén 6' 9" 6" 14kén 6' 6" 6".

Budai lotteria maj. 7kén: 58. 22. 90. 59. 67.

Pränumeration und Subscription

auf eine

Pracht-Ausgabe

von

Goethe's Werken

in Zwei Bänden

mit Stahlstichen

und einem Facsimile der Handschrift Goethe's.

Format wie Schiller in Einem Bande.

Bis zur Ostermesse 1836 erscheint die erste Lieferung einer Pracht-Ausgabe von Goethe's Werken, die mit einer Anzahl nie gedruckter, ja zum Theil erst jetzt (durch die Ordner seines Nachlasses) aufgefundenen Gedichte und dramatischen Fragmente des großen Dichters bereichert, sich im Formate ganz der von Schiller in Einem Bande anreihen, und mit gleicher Sorgfalt und Gewissenhaftigkeit behandelt werden wird, wie unsere neuern Ausgaben von Schiller, welche so allgemeinen Beifall gefunden haben. In Schönheit des Papiers und Druckes wird sie letztere noch übertreffen (wie schon diese Probeblätter ausweisen dürften), und überdies durch eine Reihe von Stahlstichen nach den ausgezeichnetsten Künstlern geschmückt werden. Gleichwohl ist der Preis im Verhältnisse nicht theurer als die Ausgabe Schiller's in Einem Bande, und ansehnlich wohlfeiler als der Pariser Nachdruck, der im Pränumerations-Preis schon fl. 24. — kostet, dem nur das Bildniß Goethe's und dessen Facsimile beigegeben ist, und der auch in Correctheit und Eleganz der Ausstattung weit hinter dieser Ausgabe zurücksteht.

Die erste Lieferung, die Gedichte enthaltend, und mit dem Bilde des Dichters nach Rauch's trefflicher Büste geschmückt, wird in der Jubilate-Messe 1836 erscheinen; die zweite, alles Dramatische begreifend (womit der erste Band sich schließt), noch im Laufe dieses Jahres; die dritte (Romane, Erzählungen, Novellen u. s. w.) folgt zur Ostermesse 1837, und der Schluß, zum meist alles Biographische umfassend, zu Ende desselben Jahres. Die Bedingungen der Pränumeration und Subscription sind folgende:

Der Pränumerations-Preis für beide Bände ist fl. 18 oder Thlr. 10. 12 gr., wovon die erste Hälfte bei der Unterzeichnung, die zweite Hälfte beim Empfang der dritten Lieferung zu bezahlen ist. Mit dem Erscheinen der ersten Lieferung hört der Pränumerations-Preis unabänderlich auf. — Der Subscriptions-Preis für beide Bände ist fl. 24 oder Thlr. 14 und ist derselbe beim Empfang jeder Lieferung mit fl. 6 oder Thlr. 3. 12 gr. zu bezahlen. Der Subscriptions-Preis besteht bis zur Vollendung des ganzen Werks, das Aufhören desselben und das Eintreten des jedenfalls ansehnlich höheren Ladenpreises behalten wir uns vor, später bekannt zu machen.

Das Interesse der Goethe'schen Erben ist gleich sehr wie das der Verlags-handlung durch den Nachdruck und die in Folge desselben unvermeidlich gewesene Preis-Herabsetzung der Ausgabe letzter Hand in 55 Bänden verletzt worden. Wenn gleichwohl jetzt Alles aufgeboten wird, dem Wunsche der Freunde und Verehrer des großen Dichters durch eine recht würdige Ausgabe seiner Werke zu entsprechen und deren Anschaffung möglichst zu erleichtern, so dürfen wir zuversichtlich hoffen, diese Ankündigung mit allgemeinem Beifall aufgenommen zu sehen.

Hinsichtlich des nähern Plans und der Eintheilung, welche zu Grunde gelegt worden sind, berufen wir uns auf nachstehende Anzeige der von dem Verewigten selbst bestellten Ordner seines literarischen Vermächtnisses.

Stuttgart, den 20. Januar 1836.

J. G. Cotta'sche Buchhandlung.

Die Mannichfaltigkeit der Goethe'schen Schriften ist so groß, ihre Verschiedenheit nach Zweck und Form so bedeutend, daß sie unmöglich alle von gleicher Wichtigkeit und von gleichem Interesse für ein gemischtes Publikum seyn können.

Man hat daher jetzt, wo die Nothwendigkeit einer neuen Ausgabe zu Abweh rung verderblichen Nachdrucks hervortritt, mehrfach laut gewordenen Wünschen zu entsprechen geglaubt, wenn man eine Ausscheidung dessen, was von allgemeinem Interesse ist, und was nur ein besonderes für Einzelne haben kann, vornähme.

Alles, was Goethe'n als Dichter charakterisirt, ihm als solchem eigenthümlich angehört, ist ohne Zweifel als allgemein ansprechend zu achten; mithin alle Original-Productionen desselben, vollendete oder fragmentarische, ja selbst nur skizzirte, in so weit nämlich, als sich aus denselben auf den Sinn und Werth des beabsichtigten Ganzen genugsam schließen und das Streben und die Tragweite seines Genius erkennen läßt.

Gar manches und höchst Bedeutendes davon war bisher noch nie gedruckt, theils weil der Verewigte es erst noch zu vollenden gedachte, oder so manche Berücksichtigung des Augenblicks es zurückhielt, theils auch weil es den Ordnern seines literarischen Nachlasses selbst erst neuerlich kund geworden.

Dem oben ausgesprochenen Grundsatz gemäß sind nicht nur alle eigentlichen Gedichte, von den frühesten bis zu den spätesten, in schieklicher, möglichst chronologischer Zusammenstellung aufgenommen worden, sondern auch nächst den Dichtungen in Prosa — oder den Romanen, Novellen, Erzählungen — alle selbstständigen Aufsätze, welche des Verfassers eigene Ansichten über Leben, Kunst und Wissenschaft enthalten.

Dahingegen, als nur von besonderem Interesse für den Gelehrten von Fach, bleibt ausgeschlossen: alles nicht unabhängig, sondern in Bezug und Hinweisung auf fremde Werke Verfaßte, mithin Uebersetzungen, Recensionen und Commentationen, ingleichen alle wissenschaftlichen Abhandlungen und naturwissenschaftlichen Aufsätze, denen späterhin eine eigenthümliche, und Goethe's höchst wichtige Correspondenz mit den angesehensten Naturforschern seiner Zeit umfassende, Zusammenstellung gewidmet werden soll.

Leistungen der Poesie und Kunst hingegen, als Gemüth und Phantasie beschäftigend — mögen sie aus einer Zeit, aus einem Volke herrühren, aus welchem sie wollen — finden überall, auch in den entlegensten Räumen, immer Anklang und Theilnahme, können überall mitgenossen und nachempfunden werden, wie die Volkslieder aller Nationen zur Genüge darthun.

Demnach ist von den Erzeugnissen der Goethe'schen Muse nichts zurückgestellt worden, was durch Gehalt oder Bezug sich als erheblich ausweist und auch ohne Commentar sich hinlänglich selbst ausspricht, indem es zur Bezeichnung des Weges dient, den der Dichter von seinem ersten Auftreten bis zu seinem späten Hinscheiden durch mehr als ein halbes Jahrhundert zu nehmen, von Natur und Schicksal berufen und begünstigt war.

Weimar, den 16. Januar 1836.

Die Redaction der neuen Ausgabe der Goethe'schen Werke.

Bestellungen auf vorstehendes Prachtwerk nimmt an

Georg Kilian junior in Pesth.

Selbstbetrug.

Der Vorhang schwebet hin und her
Bei meiner Nachbarin;
Gewiß, sie lauscht überquer,
Ob ich zu Hause bin.

Und ob der eifersücht'ge Groll,
Den ich am Tag gehegt,
Sich, wie er nun auf immer soll,
Im tiefen Herzen regt.

Doch leider hat das schöne Kind
Dergleichen nicht gefühlt;
Ich seh', es ist der Abendwind,
Der mit dem Vorhang spielt.

Vanitas! vanitatum vanitas!

Ich hab' mein Sach auf Nichts gestellt,
Suche!
Drum ist's so wohl mir in der Welt;
Suche!
Und wer will mein Camerade sehn,
Der stoße mit an, der stimme mit ein,
Bei dieser Reige Wein.

Ich stell' mein Sach auf Geld und Gut,
Suche!
Darüber verlor ich Freud' und Muth;
O weh!

Die Münze rollte hier und dort,
Und hascht' ich sie an einem Ort,
Am andern war sie fort.

Auf Weiber stell' ich nun mein Sach,
Suche!
Daher mir kam viel Ungemach;
O weh!

Die Falsche sucht' sich ein ander Theil,
Die Treue macht' mir Langeweil;
Die Beste war nicht feil.

Ich stell' mein Sach' auf Reis' und Fahrt,
Suche!
Und ließ meine Vaterlandesart;
O weh!

Und mir behagt' es nirgends recht,
Die Kost war fremd, das Bett war schlecht,
Niemand verstand mich recht.

Ich stell' mein Sach auf Ruhm und Ehr',
Suche!
Und sieh! gleich hatt' ein Andrer mehr;
O weh!

Wie ich mich hatt' hervorgethan,
Da sahen die Leute scheel mich an,
Hatte Keinem Recht gethan.

Ich setz' mein Sach auf Kampf und Krieg,
Suche!
Und uns gelang so mancher Sieg;
Suche!

Wir zogen in Feindes Land hinein,
Dem Freunde sollt's nicht viel besser seyn,
Und ich verlor ein Bein.

Nun hab' ich mein Sach auf Nichts gestellt,
Suche!
Und mein gehbrt die ganze Welt;
Suche!
Zu Ende geht nun Sang und Schmaus.
Nur trinkt mir alle Reigen aus;
Die letzte muß heraus!

Der Fischer.

Das Wasser rauscht', das Wasser schwoll,
Ein Fischer saß daran,
Sah nach dem Angel ruhevoll,
Rüht bis an's Herz hinan.
Und wie er sitzt und wie er lauscht,
Theilt sich die Fluth empor;
Aus dem bewegten Wasser rauscht
Ein feuchtes Weib hervor.

Sie sang zu ihm, sie sprach zu ihm:
Was lockst du meine Brut
Mit Menschenwitz und Menschenlist
Hinauf in Todesgluth?
Ach wüßtest du, wie's Fischlein ist
So wohlig auf dem Grund,
Du stiegst herunter wie du bist
Und würdest erst gesund.

Lacht sich die liebe Sonne nicht,
Der Mond sich nicht im Meer?
Rehrt wellenathmend ihr Gesicht
Nicht doppelt schöner her?
Lockt dich der tiefe Himmel nicht,
Das feuchtverklärte Blau?
Lockt dich dein eigen Angesicht
Nicht her in ew'gen Thau?

Das Wasser rauscht', das Wasser schwoll,
Neht' ihm den nackten Fuß;
Sein Herz wuchs ihm so sehnsuchtsvoll,
Wie bei der Liebsten Gruß.
Sie sprach zu ihm, sie sang zu ihm;
Da war's um ihn geschehn:
Halb zog sie ihn, halb sank er hin,
Und ward nicht mehr gesehn.

Die Zweifelnden.

Ihr liebt, und schreibt Sonette! Weh der Grille!
Die Kraft des Herzens, sich zu offenbaren,
Soll Reime suchen, sie zusammenpaaren;
Ihr Kinder, glaubt, ohnmächtig bleibt der Wille.

Ganz ungebunden spricht des Herzens Fülle
Sich kaum noch aus: sie mag sich gern bewahren;
Dann Stürmen gleich durch alle Saiten fahren;
Dann wieder senken sich zu Nacht und Stille.

Was quält ihr euch und uns, auf jähem Stege
Nur Schritt vor Schritt den läst'gen Stein zu
wälzen,
Der rückwärts lastet, immer neu zu mähen?

E g m o n t.

T r a u e r s p i e l i n f ü n f A u f z ü g e n.

Personen:

Margarete von Parma, Tochter Karls des Fünften, Regentin der Niederlande.	Clärchen, Egmont's Geliebte.
Graf Egmont, Prinz von Gaure.	Ihre Mutter.
Wilhelm von Dranken.	Brackenburch, ein Bürgersohn.
Herzog von Alba.	Soest, Krämer,
Ferdinand, sein natürlicher Sohn.	Jetter, Schneider, } Bürger von Brüssel.
Machiavell, im Dienste der Regentin.	Zimmermann,
Richard, Egmont's Geheimschreiber.	Seifensieder,
Silva, } unter Alba dienend.	Buyck, Soldat unter Egmont.
Gomez, }	Kuysum, Invalide und taub.
	Van sen, ein Schreiber.
	Volk, Gefolge, Wachen u. s. w.

Der Schauplatz ist in Brüssel.

Erster Aufzug.

Armbrustschützen.

Soldaten und Bürger (mit Armbrüsten).

Jetter (Bürger von Brüssel, Schneider, tritt vor und spannt die Armbrust). Soest (Bürger von Brüssel, Krämer).

Soest.

Nun, schießt nur hin, daß es alle wird! Ihr nehmt mir's doch nicht! Drei Ringe schwarz, die habt ihr eure Lage nicht geschossen. Und so war' ich für dieß Jahr Meister.

Jetter. Meister und König dazu. Wer mißgünn't's euch? Ihr sollt dafür auch die Zeche doppelt bezahlen; ihr sollt eure Geschicklichkeit bezahlen, wie's recht ist.

Buyck

(ein Holländer, Soldat unter Egmont).

Jetter, den Schuß handl' ich euch ab, theile den Gewinnst, tractire die Herren; ich bin schon lange hier und für die viele Höflichkeit Schuldner. Fehl' ich, so ist's als wenn ihr geschossen hättet.

Soest. Ich sollte drein reden; denn eigentlich verlier' ich dabei. Doch, Buyck, nur immerhin.

Buyck (schießt). Nun, Pritschmeister, Reverenz! — Eins! Zwei! Drei! Vier!

Soest. Vier Ringe? Es sey!

Alle. Vivat, Herr König, hoch! und abermal hoch!

Buyck. Danke, ihr Herren. Wäre Meister zu viel! Danke für die Ehre.

Jetter. Die habt ihr euch selbst zu danken.

Kuysum

(ein Friedländer, Invalide und taub).

Daß ich euch sage!

Soest. Wie ist's, Alter!

Kuysum. Daß ich euch sage! — Er schießt wie sein Herr, er schießt wie Egmont.

Buyck. Gegen ihn bin ich nur ein armer Schlucker. Mit der Büchse trifft er erst, wie Keiner in der Welt. Nicht etwa wenn er Glück oder gute Laune hat; nein! wie er anlegt, immer rein schwarz geschossen. Gelernt habe ich von ihm. Das wäre auch ein Kerl, der bei ihm diente und nichts von ihm lernte. — Nicht zu vergessen, meine Herren! Ein König nährt seine Leute; und so, auf des Königs Rechnung, Wein her!

Jetter. Es ist unter uns ausgemacht, daß jeder —

Buyck. Ich bin fremd und König, und achte eure Gesetze und Herkommen nicht.

Jetter. Du bist ja ärger als der Spanier; der hat sie uns doch bisher lassen müssen.

Kuysum. Was?

Soest (laut). Er will uns gastiren; er will nicht haben, daß wir zusammenlegen und der König nur das Doppelte zahlt.

Kuysum. Laßt ihn! doch ohne Präjudiz! Das ist auch seines Herrn Art, splendid zu seyn, und es laufen zu lassen, wo es gedeiht.

(Sie bringen Wein.)

Alle. Ihro Majestät Wohl! Hoch!

Jetter (zu Buyck). Versteht sich, Eure Majestät.

Buyck. Danke von Herzen, wenn's doch so seyn soll.

Soest. Wohl! Denn unserer Spanischen Majestät Gesundheit trinkt nicht leicht ein Niederländer von Herzen.

Kuysum. Wer?

Soest (laut). Philipps des Zweiten, Königs in Spanien.

Kuysum. Unser allergnädigster König und Herr! Gott geb' ihm langes Leben.

Soest. Hattet ihr seinen Herrn Vater, Karl den Fünften, nicht lieber?

Kuysum. Gott tröst' ihn! Das war ein Herr!

Öregebb Kilian György könyvárosnál Pesten,
ujjonnan megjelent 's találtatik :

**JACZENT,
ZSEBKÖNYV.
1856.**

Szerkeszte
KOVÁCS SÁMUEL
Eperjesen.

Kassán, zseb-formába egy kőmetsző nyomtatvánnyal,
csinosan kötve arany metszéssel és tokba 1ft. 30 kr.
ezüst pénz.

**Mezei gazdaság'
Kézikönyve.**

Irta BURGER JANOS,

Orvos Doctor, cs. kir. gubernialis Tanácsnok, a'
tengerparti telek-elintézés tartományi biztosságnál
Referens, a' brüni, görzi, grätzi, klagensfurti, laibachi,
müncheni, prágai 's bécsi mezei társaságok tagja.

Fordította

SZÖLLÖSI CSICSERI ELEK,

több uradalmak' nyugalmazott kormányozója.

Kassán, 1855. 2 kötet nagy 8-ad rétből csí-
nos borítékba kötve 4 for. ez. pénz.

Franklin'
Arany kincses-ládátskája
vagy

U t m u t a t á s,

miképen lehet az ember munkás, okos, ked-
ves, jólmagabiró, rényes és boldog.

Mint az élet minden viszonyban szerfelett
hasznos, véneknek és ifjaknak, de különösen
az elsőnek, nélkülözhető tanácsadót, úgy
ajánlja honfitársainak

S. J.

Kassán, 1856. 12. Csinos borítékba kötve 40kr.
ez. pénz.

Mindenkori tökélyes

**Erdei- és Vadászati-
Kalendárium,**

mely az

Erdőszet és Vadászat körül

minden hónapban előforduló foglalatosságok-
kat magában foglalja. A' Vadfák természetésé-
nek oktatásával együtt, azoknak különféle
tulajdonságaikról, mülegi-gazdasági és orvosi
hasznaikról, 's a' legjelesebb vadakról; egy
Halászati Kalendáriummal és sok más az Erdő-
szöknek és Vadászoknak, erdőt és vadászatot
kedvellőknek való hasznos tárgyakkal
együtt.

Nagy 4rétben egy szép vadászatot képező kőre met-
szett táblával kemény táblába kötve 1 for. p. p.

EGÉSZSÉG-

KATHEKHIZMUSA,

vagy :

az egészség fentartására és késő vénység
elérhetésére szolgáló

EGYSZERÜ SZABÁLYOK,

mellyeket minden rendü 's rangu szemé-
lyeknek nem lehet elegendőképen ajánlani.

Szerkesztette

GRANVILLE A. B.

híres londoni Doctor.

A' harmadik kiadás után Angolyból Ma-
gyarba általtétetett.

Kassán, 1855. 8-ad rétből csinos borítékba kötve
40 kr. ez. pénz.

Közönséges Levelező,

a' közélet' mindennemű eseményeiben előforduló levelezésre, kereskedési's egyéb tiszti iratok' rendes szerkeztésére vezérlő, és példákkal megvilágosított utmutatásokat magában foglaló

S E G É D K Ö N Y V,

mind azoknak számára, kik a' levélírásban és törvényes iratokban oktatást és ügyességet szerezni kívánnak. — Előadván: Az irmód' előfogatait, annak egyetemes tulajdonait; az iratok' különböző nemeinek bel szerkeztését, a' különbözőféle iratok' serkentő okait, valamint a' levéltollat átaljában, 's a' levelek' képszerűségét és alkatját; magában foglalván egyszersmind az egyházi és világi címeket rendszabályonkint felosztva; különbözőféle köszöntő, örvendező, tudósító, kérő, vigasztaló, ajánló, emlékeztető, intő, feddő és szemrehányó, mentegető, meghívó, szerelem- és leánykérő, 's egyéb elegyes tárgyú leveleket, nem különben kereskedési, u. m. ajánló, tudakozó, megrendelő, tudósító, intő, kínáló, bizományi, fuvar, váltó és utasítványi leveleket; — tiszti iratokat; kérelmeket, emlékeztetvényeket, haszonbérleti kötések, 's a' t. végintézeteket és fiók végrendeleteket, örökülési nyilatkozatásokat, osztályleveleket; érintve a' hivatali iratokat u. m. elbocsátványokat, előterjesztményeket 's a' t. 's a' t. Ezekon kívül: Magyar, német, francia és deák felülírásokat, ezen nyelvekben egymástul különböző keresztneveket; némely külföldi országok és városok' magyar és német megnevezéseit; kereskedési- törvénybeli- és egyéb idegen szavak' magyarozatát; némely szokatlan régi és új magyar szavakat magában foglaló szótárkát, 's a' t. Végre: Némely elkerülhetlenül szükséges foglalatossági tárgyakat, u. m. hiteles kiadások, tisztbeli irmód és tiszti eskük' példáit; pénzsorozat, bankóczedulák' törvényes mérlegét; postatárgyakat; nevezetesebb honi 's külföldi vásárok' sorozatát.

Készíté Staut Jó'sef.

Nyolczadrét, 635 Szám, árta csinos borítékba kötve 1 for. 36 kr. pengő pénzben.

F O G L A L A T.

E L S Ő R É S Z.

ELSŐ OSZTÁLY. §. I. Az irmód előfogatai. §. II. Az irmód' egyetemes tulajdonai. §. III. Az iratok különböző nemeinek belszerkeztetéről. §. IV. A' különbözőféle iratok' serkentő okairól, 's tartalmokról. — Azoknak különbözőmánya. §. V. Levéltollról átaljában, 's a' levelek' képszerűségéről. 1) Világiak' címzése. 2) Egyházi rend' címje, betürend' szerint. 3) Nőnem címzése. 4) Hivatalok' címzése. MÁSODIK OSZTÁLY. A' közönségesen előforduló iratok' példányai. §. I. Köszöntő vagy örvendező levelek. a) Születésnapj köszöntések. b) Névnapi köszöntések. c) Újévi köszöntések. Valaszok a' születési, névnapi 's újévi köszöntésekre. d) Menyegzői örvendezések. Valaszok a' menyegzői örvendezésekre. e) Gyermekszületésnapj örvendezések. Valasz gyermekszületésnapj örvendezésekre. f) Előmozdítás, felgyógyulás és hason alkalombéli örvendezések. a) Valasz egy előmozdításnapj örvendezésére. b) Valasz egy felgyógyulásnapj örvendezésére. §. II. Köszönő levelek. §. III. Tudósító levelek. — Valaszok tudósító levelekre. §. IV. Kérő levelek. — Valaszok a' kérő levelekre. §. V. Vigasztaló levelek. §. VI. Ajánló levelek. — Valaszok az ajánló levelekre. §. VII. Emlékeztető levelek. §. VIII. Intó-, feddő és szemrehányó levelek. §. IX. Mentegető levelek. §. X. Meghívó levelek. A. Meghívó levelkek. — B. Meghívó aekek. §. XI. Szerelem és leánykérő levelek. §. XII. Elegyes levelek. a) Udvariság' levelei. — b) Tanácsadó

levelek. c) Tréfás levelek. — d) Más tárgyú levelek — HARMADIK OSZTÁLY. Kereskedési levelek. §. I. Ajánló levelek. §. II. Tudakozó levelek. §. III. Megrendelő levelek. §. IV. Tudósító levelek. §. V. Intó levelek. §. VI. Kínáló levelek. §. VII. Bizományok. §. VIII. Fuvar levelek. §. IX. Váltólevelek. §. X. Utasítványok. — NEGYEDIK OSZTÁLY. Tiszti iratok. §. I. Kérelmek és emlékeztetvények (Promemorien). A. Kérelmek vagy is escedező-levelekrül átaljában. B. Emlékeztetvények. §. II. Kötések. §. III. Ajándék levelek. §. IV. Meghatalmazások. A. Hiteles helyen kiadott hatalmazó-levelek. B. Tulajdon peccsét alatt kiadott hatalmazó levelek. §. V. Kötetelvények (obligatorias) és kezeskedvények. A. Kötetelvények. — B. Kezeskedvény' példája. §. VI. Nyugtatványok. §. VII. Ellennyugtatványok. §. VIII. Engedvények. §. IX. Átvételi bizonyosságok (Recepisse). §. X. Viszonkötések és lemondások (Reversalisok). §. XI. Megsemmisítő levelek (Amortisatio). §. XII. Felmondó levelek. §. XIII. Bizonyosságlevelek. §. XIV. Árjegyzékek (Contók) §. XV. Jelentések és hirdetmények. §. XVI. Lelettárak (Inventariumok). §. XVII. Kótyajegyzemény. §. XVIII. Végintézetek és fiókrendeletek (Testamenta) a) Nyilvános végintézetekről. b) Magányos végintézetekről. c) Kiváltságos végintézetekről. d) Semmirejü végintézetekről. e) Magzatokat mikor lehet az örökségből kitagadni. f) Végintézetit tanuknak kik nem alkalmasok. g) Mikor szükség fiókrendeletet készíteni. h) Azon kül szertartásokr,

midőn egy magyar honján kívül szándékol végintézetet tenni. §. XIX. Osztálylevelek. §. XX. Örökösülési nyilatkozatások (Erberklärung). — ÖTÖDIK OSZTÁLY. Hivatalos iratok. §. I. Az elbeszélő iratokról. §. II. Rendelkező és parancsoló iratok. — HATODIK OSZTÁLY. Magyar, német és deák felülírások. §. I. Az egyházi renden lévők czimezeteik. §. II. Világi méltóságok czimezeteik betűrend szerint. §. III. Hadiméltóságok czimezeteik. §. IV. Néhány francia czimezet.

MÁSODIK RÉSZ.

ELSŐ OSZTÁLY. §. I. Neveik némely országoknak és helységeknek, mellyek levélírásnál szükségesek, mivel magyar és német nevezeteik a' francziától lételegi különböznek. §. II. Keresztnevek, magyar, német és franczia nyelven. §. III. Némely magyar- és erdélyországi vá-

rosok', mező- városok' és faluk' nevei, mellyeknek német nevezetök nagyon különbözik a' magyartól. §. IV. Némely kereskedés és törvényi 's egyéb idegen szók magyarázata. §. V. Törvénytörvények. A. A' régi törvényekből. B. Hóni törvény' szabályai. §. VI. Némely szokatlanabb régi 's új magyar szavakat magában foglaló szótárka. MÁSODIK OSZTÁLY. Elkerülhetetlenül szükséges foglalatossági tárgyak. §. I. Hiteles kiadások' példái. §. II. Az esküvések' példái. §. III. A' magyarországi egyházi és világi tisztségek. §. IV. Pénzsorozat (Münztabelle). §. V. Törvényes mérleg (Scala) a' bankoczedulák folyamáról, egyszersmind egy könnyű módról, miként lehessen a' bankoczedulákat a' legrövidebb 's egyszerűbb számitással váltócedulákra átváltoztatni. §. VI. Posta-tárgyak. §. VII. A' nevezetesebb hóni és külföldi vásárok' feljegyzése.

F O L Y V Á S T A R T Ó

Mezei- és Kertikalendáriom

v a g y :

Mit kell a' józan Gazdának az esztendő minden holnapjaiban, mind belső, mind külső gazdasága körül haszonnal végezni és tudni? — Kiadá egy Mezei Gazda.

Második Kiadás. — Borítékkal kemény táblába kötve 1 for. ezüst pénz.

A' T A P A S Z T Á L T

K Ö N Y H A K E R T É S Z

Egy házi és segítő Könyv mindeniknek, ki kertjét szembe-tűnő haszonnal akarja művelni. — Kiadta P e c h t J. A.

Csinos borítékban kötve 40 kr. ezüst pénz.

Juhtartásra

és Gyapjuösmerésre vezérlő Utmutatás.

Mezeigazdák, uradalmi Hivatalnokok 's mind azoknak számára készült segédkönyv, kik juhaikból naponkint növekedő hasznot, 's az által házi boldogulásukat előmozdítani kívánják.

LÖHNER DOCTOR,

prágai és más több kül- és belföldi gazdasági társaságok tagjának, 's a' Csehországi juhtenyésztő-egyesület munkái kormányzójának oktató előadása szerint, mellyet a' Csehországi cs. kir. gazdasági társaság saját költségén nyomtatott.

Egy köre metszett táblával. 8-rét. Csinos borítékban kötve 1 for. ezüst pénz.

Minden Háznál használható közönséges és legújabb
NEMZETI SZAKÁCSKÖNYV.

hosszas tapasztalás után irt Bévezetéssel, ^{Egy} módodon kellessék t. i. a' Húsos és Bőjti Ételeket, akár egészségesekeknek, akár betegeknek, akár lábadozóknak szintűgy egy nagy Táblához, mint kisebb Asztalhoz készíteni. A' Főzés' Befojtas' Sütés' Kolbász-töltés' Aludt-levek' vagy Szulezok' csinálása, Gyümölcs befőzés' hideg 's meleg italok' egészséges Tisánok', Fagylaltak', Krémek', Czukros-sütemények', Likteriomon Liqueurok' bőv gyűjteményje 's a' t. könnyen megfogható, bizonyos tapasztalásokon épült rendszabásával.

Kiadta **Z e l e n a F e r e n c z.**

Második megjobbitott Kiadás, egy Réz-metszéssel. Kassán 1850. Borítékba kötve 1 for. 20 kr. ezüst pénz.

Raff György'
TERMÉSZET HISTÓRIÁJA.

Nagy 8-ad rébten 15 szinezett táblával és köre metszett francia természet papírosra nyomtatott borítékban kemény táblába kötve 3 for. 50 kr. ezüst pénz.

RÖVID OKTATÁS

A' FÖLDLEÍRÁSBAN

Gyermekek' számára kérdésekben és Feleletekben. Különös tekintettel az Ausztriai Császárságra, de kiváltképpen Magyarországra.

Német után magyarosítá STAUT JÓSEF.

Nagy 8ad rébten, csinos borítékban kötve 48 kr. ezüst pénz.

Kotzebue Á.

Jelesb Színdarabjai.

Fordítva többektől. 36 kötetben.

Minden kötet egy kémetzett Czimképpel 20 kr. p. p. előfizetni lehet. Csinos borítékba.

Már megjelentek:

I. Köt. Az Epigramm. — II. Köt. A' két Klingsberg. — III. Köt. A' kötötök és a' megosztott szív. — IV. Köt. Gróf Benyovszky. — V. Köt. Cziterás és a' megyei szék. — Eduard Skotziában, vagy egy szükevénny' éje. — VI. Köt. A' Keletindiai. — VII. Köt. Baköz. — VIII. Köt. A' Zürzavar. — Az országút mellett ház — IX. Köt. Csélesap. — X. Köt. Az erdei Tudósasszony, vagy: A' néma Leventa. — XI. Köt. Burgundi Gróf. — XII. Köt. Saragosso ostroma, vagy: Feldkümmel hasznóbérlő menyegzője. — XIII. Köt. A' Nap Szüze. — XIV. Köt. Spanyolok Peruban, vagy: Rolla halála. — XV. Köt. Az irótámasz, vagy: A' fiatalság' veszélyei. — XVI. Köt. Látogatás, vagy: A' fényvágy. — XVII. A' Nemes hazugság. — A' veres küpönyeges.

Revisum Caseoviae.